

“کنترل و نظارت بر فعالیت های بیمه ای” کنفرانس توسعه و تجارت سازمان ملل متحد

ترجمه: مجید ذوالقدر

معاون اداره نظارت بر امور اکتایی

بیمه مرکزی ایران

مقدمه

و نظارتی مؤثر بیمه ای“ هدف نهایی مطالعات آنکتاد می باشد.

این مقاله خلاصه نتایج حاصله از سؤالاتی است که برای مسئولان نظارتی بیمه کشورهای در حال

این مقاله با توجه به امر آزادسازی بازارهای بیمه در کشورهای در حال توسعه، اطلاعاتی در مورد کنترل و نظارت بر فعالیت های بیمه ای ارائه می دهد. باید در نظر داشته باشیم که “ایجاد یک روش کنترلی

توسعه ارسال شده است. نتایج مذکور ماحصل پاسخ های ۴۲ کشور (۱۲ کشور آسیایی و اقیانوس آرام، ۱۰ کشور از امریکای لاتین، ۱۸ کشور افریقایی و ۲ کشور در حال توسعه اروپایی) می باشد. همچنین توصیه هایی نیز برای تأسیس نهادهای نظارتی مؤثر دریافت شده است. سوالات مطرح شده در ۵ بخش اول مقاله ارائه می شود.

بخش مقدماتی به ارزیابی میزان مطابقت نحوه نظارت بر خدمات بیمه ای با اصول منطقی نظارت می پردازد.

بخش دوم اهمیت انجام وظایف نهادهای نظارتی را از نظر قانونی ارزیابی می کند.

بخش سوم اقدامات کنترلی به مشکلات فراوی بدنه نظارتی در کنترل فعالیت های بیمه ای اشاره دارد.

بخش چهارم (منابع انسانی) بر روش های تأمین نیروی انسانی و آموزش نهادهای نظارتی اشاره کرده و جاذبه های استخدام در بدنه نظارتی را بررسی می کند.

بخش پنجم به تشریح قلمرو مسئولیت ها (اینکه آیا وظایف نظارتی محدود به بخش بیمه است یا دیگر خدمات مالی را نیز در برمی گیرد) پرداخته و تأمین مالی نهادهای نظارتی را بررسی می کند.

بخش پایانی نیز عوامل لازم جهت تأسیس یک نهاد نظارتی بیمه ای، شامل سازماندهی و اختیارات این نهادها، نیروی انسانی و همکاری بین مسئولان

نظارتی را مورد توجه قرار می دهد.

بخش اول : دلایل نیاز به نظارت بر فعالیت های بیمه ای

الف - چرا باید بر خدمات بیمه ای نظارت کنیم؟

با توجه به پاسخ های ارائه شده، سه دلیل زیر منطق نظارت بر خدمات بیمه ای را توجیه می کنند:

۱. حمایت از بیمه گذار

۲. سلامت و امنیت شرکت های بیمه

۳. اهمیت بیمه در فرآیند توسعه اقتصادی

کلیه کشورهای پاسخ دهنده این سه عامل را به

عنوان دلایل اصلی نظارت بر وضعیت بیمه قبول دارند، اما در مورد درجه اهمیت آنها باهم اختلاف نظر دارند. ۵۹ درصد پاسخ ها هر سه عامل را دارای اهمیت یکسان می دانند. ۱۷ درصد معتقدند این سه عامل تا حدودی اهمیت یکسان دارند و ۲۴ درصد اهمیت یکسانی برای آنها قائل نیستند. ۹ کشور دیگر به ترتیب اهمیت این سه عامل را طی جدول شماره ۱ بیان کرده اند.

علاوه بر این سه عامل، عوامل دیگری نیز برای نظارت بر صنعت بیمه به شرح زیر بیان شده اند:

. بهبود کارایی بازار

. حفظ ثبات سیستم مالی

. رعایت تعهدات اخلاقی

. رعایت تعهدات اطلاعاتی

. روزآمد کردن صنعت بیمه

. رعایت مقررات

جدول شماره ۱- ترتیب اهمیت نظارت بیمه در ۹ کشور پاسخ دهنده

درجه اهمیت	حمایت از بیمه گذاران	امنیت و سلامت بیمه گران	نقش بیمه در توسعه اقتصادی
خیلی مهم	۴	۳	۲
مهم	۳	۵	۱
تا حدی مهم	۶	۱	۲

از جدول چنین برداشت می شود که نسبت به نظارت بر فعالیت های بیمه ای نوعی اتفاق نظر در زمینه های زیر وجود دارد:

- حمایت از بیمه گذار، امنیت و سلامت شرکت های بیمه، نقش بیمه در توسعه اقتصادی و کارایی بازار بیمه.

- گرچه درجه اهمیت این عوامل متفاوت است، اما یقیناً عامل حمایت از مصرف کننده و اطمینان از خدمات سالم شرکت بیمه در بلندمدت از انگیزه های اصلی نظارت بر فعالیت های بیمه ای به شمار می روند.

ب- تأثیر منابع مالی و خود کنترلی

سؤال: "اگر صنعت بیمه (به طور عام) مسئول پرداخت خسارت های پرداخت نشده بیمه گران ورشکسته است، پس می توان گفت که نهاد نظارتی بیمه انگیزه ای برای کنترل حد توانگری شرکت های بیمه نخواهد داشت."

جواب:

- ۲۶ درصد از پاسخ دهندگان با این نظر

موافق بودند.

- ۲۴ درصد تا حدودی موافق بودند.

- ۵۰ درصد مخالف آن بودند.

سؤال: "اگر هیچ گونه نظارت دولتی وجود نداشته باشد، آیا صنعت بیمه خصوصی خود کنترل از عهده نظارت بر بازار بر می آید؟

جواب:

- ۷ درصد پاسخ مثبت دادند.

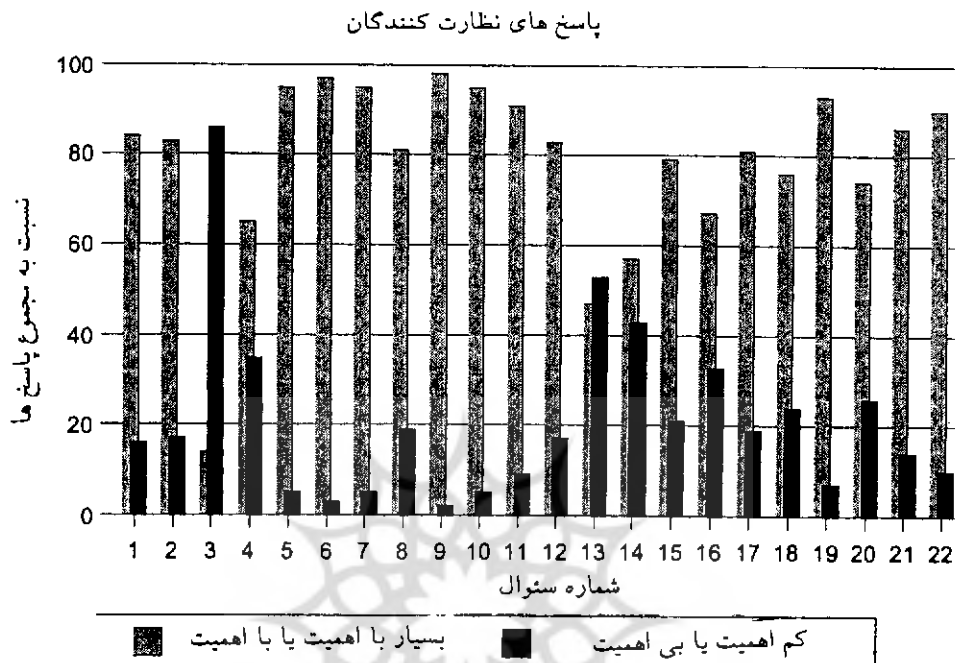
- ۳۳ درصد تا حدودی پاسخ مثبت دادند.

- ۶۰ درصد جواب منفی دادند.

در صورتی که وجهه امنیتی صنعت بیمه با روش خود کنترلی و تأمین مالی از طریق بخش بیمه انجام گیرد، دیگر دلیلی برای نظارت دولتی وجود نخواهد داشت. با این وجود، این روش ها برای اجرای چارچوب نظارتی موثر ابزاری مفید به حساب می آیند.

بخش دوم: حیطة نظارت بیمه ای

در بخش دوم سؤالات مربوط به قوانین و مقررات، ۲۲ سؤال جهت ارزیابی اهمیت وظایف نظارت کنندگان مطرح شده است. جدول ۲ فهرست مسئولیت ها و درجه اهمیت آنها را با توجه به پاسخ های ۴۰ کشور نشان می دهد.

نمودار ۱.

فهرست سئوالت راجع به اهمیت

مسئولیت های مختلف نهادهای نظارتی بیمه

۱. اختیار اعطای مجوز به شرکت ها	۷. بررسی اسناد و مدارک بیمه گران
۲. اعطای مجوز به واسطه ها	۸. مجوز بررسی اسناد مربوط به شرکت ها و نمایندگی ها
۳. اختیار فسخ مجوز	۹. تعیین حداقل معیارها، مسئولیت ها و سپرده ها
۴. تأیید قراردادهای بیمه ای	۱۰. ارزیابی وضعیت دارائی های بیمه گران
۵. درخواست حفظ اسناد مالی معتبر توسط بیمه گران	۱۱. ایجاد یک پرتفوی سرمایه گذاری متشکل از سهام مختلف
۶. مجوز درخواست افزایش سرمایه	۱۲. تعریف سرمایه گذاری های مقبول، مجاز یا معتبر

۱۳. درخواست تأییدیه قبلی برای نرخ های حق بیمه (تعرفه ها)
۱۴. کنترل هزینه های مدیریتی و اداری
۱۵. کنترل معاملات بیمه اتکایی
۱۶. تعیین حداقل و حداکثر سهم نگهداری
۱۷. ثبت شرکت های بیمه اتکایی
۱۸. تعیین ذخایر بیمه اتکایی بیمه گران اتکائی ثبت نشده
۱۹. تعیین ضوابط مدیریتی مناسب
۲۰. اطمینان از وجود کار بیمه ای و توانایی انجام آنها
۲۱. آموزش بیمه به بیمه گذاران
۲۲. ارائه اطلاعات صحیح از بیمه گران فعال در بازار
- جدول شماره ۲ بر اساس پاسخ های دریافتی، مسئولیت های مختلف را به ترتیب اهمیت به صورت گروه A موارد بسیار با اهمیت، گروه B موارد با اهمیت و گروه C موارد کم اهمیت نشان می دهد.

جدول شماره ۲. مسئولیت های ناظران

شماره سؤال	A: بسیار با اهمیت	بسیار با اهمیت با توجه به درصد پاسخ ها
۵	درخواست از بیمه گر برای حفظ اسناد مالی قابل قبول	۹۵
۹	تعیین حداقل استانداردها برای مسئولیت ها و ذخایر	۹۳
۱	داشتن اختیارات اعطای مجوز به شرکت ها	۸۷
۶	داشتن مجوز برای درخواست افزایش سرمایه و مازاد	۸۳
۱۰	ارزیابی وضعیت دارایی های بیمه گران	۸۳
۱۹	اطمینان از توانایی و صلاحیت و مردم داری بیمه گران و بیمه گران اتکایی	۸۱
۷	بررسی اسناد و مدارک بیمه گر	۸۱
۲۲	اطمینان از ارائه اطلاعات دقیق و معتبر بیمه گران برای عموم	۷۹
	B: با اهمیت	
۳	داشتن اختیار لغو مجوز	۶۷
۲	اعطای مجوز به واسطه ها (نمایندگان و دلان)	۶۴
۱۲	تعیین دارایی ها (سرمایه گذاری ها) تأیید شده و مجاز	۶۴

۶۲	آموزش بیمه گذاران	۲۱
۶۰	اطمینان از وجود کار و توانایی انجام آن	۲۰
۵۷	درخواست از شرکت برای انجام سرمایه گذاری در سهام مختلف	۱۱
	C: کم اهمیت	
۴۳	تعیین ذخایر بیمه اتکایی بیمه گران اتکایی ثبت نشده	۱۸
۳۶	تأیید قراردادهای بیمه ای	۴
۳۶	داشتن مجوز بررسی مدارک شرکت ها و نمایندگی های وابسته	۸
۳۳	ترغیب به ثبت قانونی شرکت های بیمه اتکایی	۱۷
۲۹	نظارت بر قراردادهای بیمه اتکایی	۱۵
۲۴	نظارت بر مدیریت هزینه ها و هزینه های اضافی	۱۴
۱۹	تعیین حداقل و حداکثر سهم نگهداری	۱۶
۱۴	درخواست تأیید نرخ های بیمه (تعرفه ها)	۱۳

نماینده های آن (سؤالات ۱، ۲، ۳) برحسب متوسط خیلی با اهمیت یا با اهمیت طبق ۸۴ درصد پاسخ ها. ه - اهداف کلی نظارت (سؤالات ۲۲، ۲۱، ۲۰)

بر حسب متوسط بسیار با اهمیت یا با اهمیت طبق ۸۳ درصد پاسخ ها.

و- مطالب بیمه اتکایی (سؤالات ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸) برحسب متوسط بسیار با اهمیت یا با اهمیت طبق ۷۶ درصد پاسخ ها.

تأیید شرایط قراردادهای بیمه ای و کنترل مدیریت و هزینه های اضافی (رویه کاری) - سؤالات (۴، ۱۳، ۱۴) بر حسب متوسط، بسیار با اهمیت یا با اهمیت طبق ۵۶ درصد پاسخ ها رتبه بندی شده است. خلاصه این نتایج در جدول ۲ آمده است.

مستولیت ها را می توان به موارد نظارتی با ترتیب درجه بندی متوسط (بسیار مهم یا مهم) به شرح زیر اولویت گذاری کرد:

الف - شفافیت مالی شرکت های بیمه (سؤالات ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲) برحسب بسیار با اهمیت یا با اهمیت، طبق ۹۳ درصد پاسخ ها.

ب - هماهنگی مدیریتی شرکت های بیمه و بیمه اتکایی (سؤال ۱۹) برحسب بسیار با اهمیت یا با اهمیت طبق ۹۳ درصد پاسخ ها.

ج - بررسی اسناد و مدارک بیمه گران، دلالت و نمایندگی ها (سؤالات ۵، ۷، ۸) بسیار با اهمیت یا با اهمیت طبق ۹۰ درصد پاسخ ها.

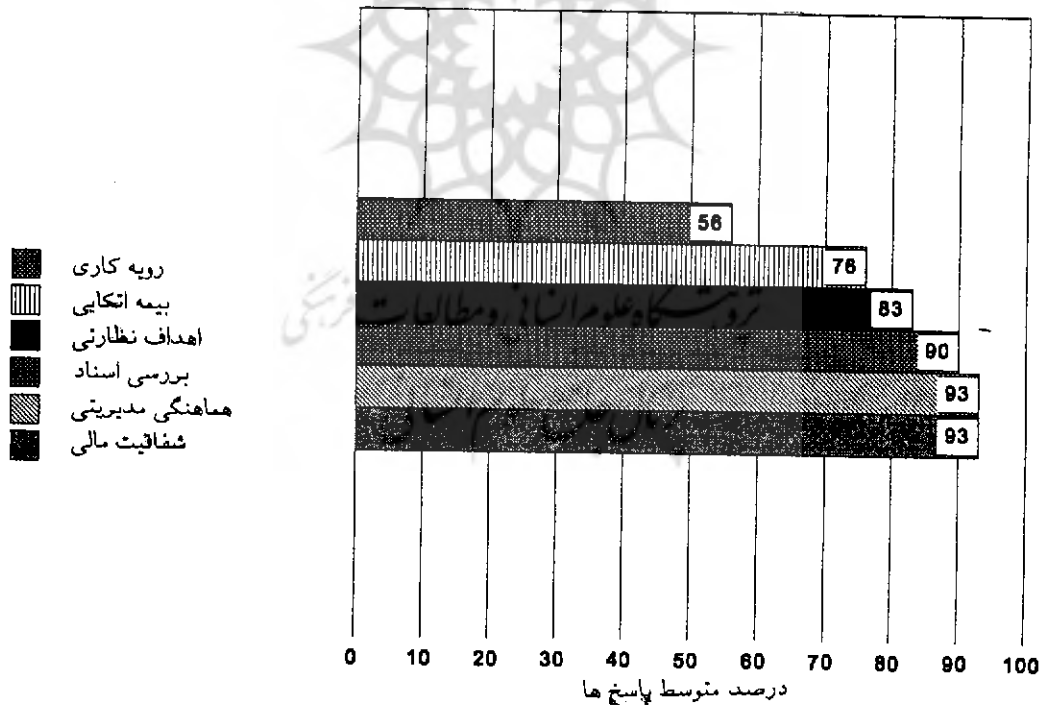
د - اعطای مجوز و ثبت شرکت های بیمه و

در نتیجه نظارت بر فعالیت های مربوط به بیمه اتکایی در اولویت پائین تری قرار دارند. همچنین تأکید نرخ ها و شرایط قراردادهای بیمه ای، کنترل هزینه های مدیریت و کارمزد (کلیه موارد و مربوط به رویه کاری) نیز از نظر پاسخ دهندگان اولویت کمتری دارند. این نکته در بسیاری از کشورهای در حال توسعه موجب احتراز از عملیات نظارتی قبلی شده و رقابت وسیع تر و آزادی در رویه کاری را موجب می شود.

موارد تحت عنوان بسیار با اهمیت طبق پاسخ ها بر کنترل توانگری مالی شرکت های بیمه تأکید دارند. ترسیم توانایی مدیریت در برخورد با امور بیمه ای نیز بسیار با اهمیت محسوب می شود.

تجزیه و تحلیل دقیق عایدات و بازدهی های حین کار شرکت، ابزار اصلی نظارت بر شرکت ها هستند. از آنجا که برنامه ریزی صحیح برای بیمه اتکایی ضروریست، مسئولیت بررسی جزئیات هر یک از قراردادهای بیمه اتکایی را نیز باید به عهده مدیران شرکت گذاشت.

مهمترین موارد نظارتی

نمودار ۲.

بخش سوم: عملیات نظارتی

روبرو می شود. در جدول شماره ۳ پاسخ های ۸ سؤال

آمده است.

در بخش سؤالات عملیات نظارتی هدف

تشخیص مشکلاتی است که بدنه نظارتی با آنها

جدول ۳. عملیات نظارتی			
پاسخ ها (درصد کل پاسخ ها)		سؤالات	
خیر	بلی		
	۱۰۰	آیا مایلید کلیه شرکت ها اظهارات را بر اساس جدول بندی زمانی بایگانی کنند؟	۱
۵۷	۴۳	آیا تحلیل گران مالی خبره کافی بیمه ای برای صورت حساب های مالی و اطلاعات دیگر حداقل سالانه در اختیار دارید؟	۲
۳۷	۶۳	آیا تحلیل گران مالی اطلاعات لازم برای تشخیص مشکلات مالی و بالقوه بیمه گران را دارند؟	۳
۲۵	۷۵	آیا مشکلات اساسی شرکت ها معمولاً بررسی می شود؟	۴
۲۵	۷۵	آیا به حسابرسی سالانه شرکت های داخلی توسط حسابداران مستقل معتبر نیاز دارید؟	۵
۴۰	۶۰	آیا به نظر یک اکچوثر برای سپرده های قانونی شرکت ها نیاز دارید؟	۶
۱۹	۸۱	وقتی معلوم شد شرکت داخلی در شرایط مالی مخاطره آمیز است، آیا باید در این مورد با بخش های بیمه ای که شرکت در آنها قراردادهای کاری می بندند مذاکره شود؟	۷
۹	۹۱	وقتی یک شرکت خارجی در شرایط مالی مخاطره آمیز در بازار قرار گرفت آیا باید در مورد آن با دفتر مرکزی شرکت بیمه مذاکره شود؟	۸

اطلاعات مالی را زیر سؤال می برند (به پاسخ سؤال ۱ مراجعه شود). با این وجود اکثر آنها تجربه کافی

به نظر می رسد پاسخ دهندگان واحدهای نظارتی به واسطه قدرتی که در اختیار دارند، صحت

امنیت بیمه گران منفرد فقط از طریق هماهنگی بین نهادهای نظارتی میسر است (سؤال ۸,۷).

بخش چهارم: منابع انسانی

تنها شیوه مؤثر جهت نظارت، استفاده از کارکنان متخصص و زبده است. در برخی کشورها ناظران بیمه ای به راحتی نمی توانند این نیروها را به خدمت بگیرند و یا تربیت و باز آموزی کنند.

کمبود کارکنان تحصیل کرده و مجرب به دلیل فقدان افراد کارآمد، شرایط استخدامی غیر رقابتی، کمبود بودجه آموزش و جذابیت های بخش خصوصی می باشد. با این حال، مشکل اصلی عدم تعیین روش های توسعه صحیح منابع توسط بیمه گران است. فقط در برخی کشورها که رؤسای واحدهای نظارتی می توانند اهمیت وظایف و نقش خود را در تأمین ثبات بازارهای مالی به دولت های خود اثبات کنند، نیروهای مناسب جهت واحدهای نظارتی فراهم می شود. جدا از ملاحظات بودجه ای یک استراتژی صحیح شامل استفاده از نیروهای خبره خارجی، آموزش های مستمر و ایجاد رضایت شغلی می باشد.

جدول شماره ۴ سهم بدنه نظارتی را از معیارهای استخدامی متناسب با نیازهای شغلی و روش های آموزشی نشان می دهد.

نداشته و اقدام به تربیت تحلیل گرانی می کنند تا با ارزیابی اطلاعات مالی، وضعیت مالی شرکت ها را بررسی کنند (سؤال ۳,۲). برخی نهادهای نظارتی منابع خود را درست هدایت نمی کنند به طوری که ۲۵ درصد ناظران پاسخ دهنده می گویند که نتوانسته اند مشکلات جاری شرکت ها را بررسی کنند (سؤال ۴).

بررسی و تأیید حساب ها توسط حسابرسان خارج از سازمان به واسطه فقدان چنین تقاضایی در قانون و یا به واسطه تعداد محدود حسابداران خبره در کشورهای مربوطه، هنوز فراگیر نشده است (سؤال ۵). راجع به بررسی های اکچوئری در سپرده های قانونی فقط ۶۰ درصد کشورهای پاسخ دهنده خواهان آن بودند. در واقع فقـدان اکچوئری های زبده در کشورهای در حال توسعه مشکل اساسی توسعه صحیح بیمه در این کشورهاست (سؤال ۶).

با اینکه اکثر ناظران بیمه تمایل دارند با همکاران خود در دیگر کشورها ارتباط ایجاد کنند، اما با توجه به مشکلات توانگری مالی فرا روی شرکت های تحت نظارتشان هنوز ۱۹ درصد از آنها تمایلی به انجام این کار با شرکت های داخلی فعال در دیگر کشورها ندارند. در این مورد ابعاد بین المللی بیمه باید مورد تأکید قرار گرفته و ارتباط بین ناظران گسترش یابد. ثبات بازارهای بیمه و

جدول ۴. منابع انسانی			
خیبر	یلی	سؤالات	
۳۳ درصد	۶۷ درصد	آیا حداقل ملاک های آموزشی و تجربی متناسب با وظایف و مسئولیت های شغلی کارکنان در نظر گرفته شده است؟	۱
۵۵ درصد	۴۵ درصد	آیا برنامه مستمر آموزشی جهت سمت های کارکنان در نظارت مالی و حوزه های قانونی وجود دارد؟	۲

که در بخش نظارتی کار می کند باید دارای تحصیلات بالا (مدارک دانشگاهی)، توانایی حرفه ای (اخذ مدرک CII در سطح Associateship) و فضایل اخلاقی نیکو باشد. یک تحلیل گر علاوه بر توانایی تکنیکی باید قادر به کار گروهی بوده و مسلط به کامپیوتر نیز باشد. یک بازرس نیز باید توان کار اجرایی، کار انفرادی و مهارت های تحقیقی داشته باشد.

بخش پنجم: بخش های تحت نظارت و تأمین مالی یک نهاد نظارتی

الف - بخش های تحت نظارت

با توجه به نتایج سؤالات از ناظران سؤال شد، آیا علاوه بر بخش بیمه بر دیگر بخش های مالی نظارت دارند. جدول ۵ سهم واحدهای ارزیابی در نظارت بر بخش های مختلف مالی را نشان می دهد. در ۷۴ درصد کشورها نهادهای نظارتی پاسخگو تنها مسئول نظارت بر بخش بیمه هستند که شامل واسطه های بیمه ای و بیمه گر اتکایی می شود. در ۷ درصد کشورها وظایف این نهادها شامل

بیمه گران برای کسب بهترین نتیجه باید با توجه به اولویت حوزه ها (یعنی هدایت نیروها به سمت شرکت های مسئله دار و نه مشغول کردن آنها به نظارت های روزمره) از منابع خود استفاده کنند. در این رابطه به کارگیری کامپیوتر می تواند امور زمان بر در جریان کارهای نظارتی را کاهش دهد.

ویژگی های شغلی در یک بدنه نظارتی غالباً در بازار ناشناخته هستند، چرا که "وجهه شغلی" در این بخش می تواند بسیار جذاب باشد،

شکل ۳ جذابیت های مهم شغلی را از نظر پاسخ دهندگان نمایش می دهد. جنبه های شغلی که بسیار مهم جلوه می کنند همگی نامحسوس هستند، (سطح تحصیلات، پاداش خبرگی در کار، اصول حرفه ای سطح بالا و مشارکت اجتماعی). سطح حقوقی نیز در ردیف پنجم قرار گرفته است، در این جذابیت های شغلی، مسئولیت های مدیریتی در ردیف آخر اهمیت آمده است. مانند تعداد کارکنان تحت نظارت و امکانات مسافرتی. کارمندی

خاصی از: بیمه نامه ها هستند و در مقابل بیمه گران نیز مجاز به انجام برخی خدمات بانکی مانند حسابهای نقدی، جاری و پس انداز، کارت های اعتباری و ... می باشند، با این وجود واقعیت این است که روش های نظارتی بانک و بیمه باهم متفاوتند و نظارت بر هر بخش باید مجزا باشد و فقط هر جا که تداخل به وجود می آید باید سازگاری ایجاد گردد.

کنترل ابزارهای سرمایه گذاری بیمه ای و در برخی موارد بازارهای سرمایه می باشد. در سال های اخیر روند جدیدی به سمت گروه بندی نظارت بر کلیه خدمات مالی اعم از بانکداری تحت نظارت یک ناظر شکل گرفته است و دلیل آن کمرنگ شدن قانون صریح و سنتی جدایی بانک و بیمه است، چرا که اکنون بانک های بازرگانی مجاز به صدور انواع

جدول ۵. بخش های مالی تحت نظارت	
بخش نظارتی	درصد کل پاسخ ها
فقط بیمه	۷۴
بیمه و بانکداری	۸
کلیه واسطه های مالی	۱۱
سایر بازارها شامل (مستمری، صندوقهای کارگشایی و انتفاعی و بازارهای پس اندازی)	۷

ب - تأمین مالی یک نهاد نظارتی

اصل بر این است که هزینه یک خدمت باید توسط مصرف کننده نهایی آن تأمین شود. از آنجایی که هدف اصلی نظارت بر صنعت بیمه حمایت از بیمه گذار می باشد، به نظر می رسد که اخذ مالیات از حق بیمه ها می تواند نیاز مالی نهادهای نظارتی را تأمین کند. بدین ترتیب استقلال نهاد نظارتی محفوظ و منابع مالی آن متناسب با توسعه صنعت بیمه تأمین می شود. البته این مالیات باید به قدری باشد که تکافوی توسعه این بخش را تأمین کند. برای کاهش

در جدول شماره ۶ منابع تأمین مالی بخش نظارتی پاسخ دهندگان نشان داده شده است. بررسی منابع مالی ۵۷ درصد از نهادهای نظارتی، مؤید تأمین مالی آنها از طریق بودجه عمومی دولت می باشد. در بیشتر کشورها بودجه دولتی محدود بوده و منابع کافی برای ایجاد واحد نظارتی کارآمد وجود ندارد. این مسئله استقلال مورد نیاز این واحدها را نیز زیر سؤال می برد. در برخی کشورها مکانیزم های مالی مختلف ایجاد می کنند و در آنها

عنوان شخص ثالث قرارداد بیمه نیز از مزایای نظارتی این بخش بهره می برد.

هزینه بیمه گذاران می توان از سیستم تأمین مالی مرکب از بودجه دولتی و مالیات بر حق بیمه نیز استفاده کرد. منطق این کار این است که جامعه به

جدول ۶. تأمین مالی نهادهای نظارتی

منابع مالی	درصد مجموع پاسخ ها
درآمدهای عمومی (مالیاتی)	۷۵ درصد
مبالغ تخصصی به شرکت های قانونی	۲۷ درصد
ترکیب مبالغ مذکور	۸ درصد
سایر	۸ درصد

شکایت های عمومی عوامل واقعی یک ارزیابی را تشکیل می دهند. به علاوه نهادهای نظارتی باید اطلاعات راجع به وضعیت حقیقی کلیه بیمه گران و امور بخش های بیمه را در اختیار داشته باشند. این کار را می توان با مشاوره مداوم رسمی و غیر رسمی با بیمه گران و انجمن های بیمه گری در کل صنعت بیمه انجام داد.

نهادهای نظارتی باید بازوی اجرائی دولت در کلیه سطوح بیمه بوده و نقش مؤثری در تکامل صنعت بیمه ایفا کنند. این نهادها علاوه بر مسئولیت کنترل سلامت عملیات بیمه، نقش مهمی در پیشرفت و توسعه این صنعت دارند.

۲- سازماندهی یک نهاد نظارتی

ساختار یک نهاد نظارتی باید بیانگر وظایف و مسئولیت های آن باشد. یک اداره نظارتی با توجه به

بخش هشتم: عوامل ایجاد یک نهاد نظارتی

مؤثر بیمه ای

الف - اختیارات و سازماندهی نهادهای نظارتی

۱- اختیارات اجرائی

نهادهای نظارتی برای اجرای وظایفشان باید آزادی عمل داشته و از دخالت احزاب و گروه های سیاسی در امان باشند. دولت ها نیز نباید آنها را وارد امور سیاسی کنند. این نهادها باید بالاترین مقام مسئول تصمیم گیری رابطه مستقیم داشته باشند.

جهت تقویت این نهادها باید به آنها اجازه داده شود که علیه بیمه گرانی که مقررات امنیت مالی را رعایت نمی کنند، سریعاً چاره جویی کنند. در بسیاری موارد، سلامت یک بیمه گر از عوامل خاصی مشخص می شود. عایدات، نتایج بازرسی ها و

وظایفی که قبلا بیان شد، وظایف زیر را نیز به عهده دارد (معمولا کنترل شرکت های غیر زندگی از این امر مستثنی است).

. تجزیه و تحلیل مالی با مجوز مربوطه

. کنترل رفتار بازار با نظارت بر نحوه کار،

نرخ ها و شرایط کاری

. اعطای مجوز به واسطه ها و کنترل وظایف

آنها

. کمک به بیمه گذار از طریق رسیدگی به

شکایات آنها و آموزش عمومی

. استفاده از بودجه، امکانات اداری و مدیریت

کامپیوتر جهت انجام وظایف مذکور که می تواند

مستقل از امور اداری باشد یا با آنها ترکیب شود.

. کنترل بیمه گران اتکایی که از طریق انجام

تحلیل های مالی امکان پذیر است.

با توجه به نقشی که این نهادها می توانند در

توسعه قوانین و مقررات جدید ایفا کنند، توصیه

می شود یک واحد تحقیقاتی ویژه مرکب از کارکنان

متخصص برای این کار تشکیل شود. تحقیق بر بازار

و بررسی موارد فریبکارانه را نیز می توان جزء

وظایف این واحد در نظر گرفت.

البته ساختار وظایف الگویی برای ساختار

سازمانی محسوب نمی شود. هر مسئولی باید واحد

خود را طوری طراحی کند که بتواند وظایفش را

انجام دهد. با این حال، برای چرخش کامل اطلاعات

بین واحد های مختلف و امکان ارزیابی حسن انجام

امور در صنعت چارچوب سازمانی مذکور حتی الامکان باید به شکل افقی طرح ریزی شود.

۳. هدایت منابع نظارتی

کارکنان واحد نظارتی باید توانایی انجام

محاسبات و ارزیابی هزینه را داشته و از زیاده روی

غیر ضروری در بررسی سلامت شرکت ها

(حسابرسی افراطی) که سبب می شود نیروها از

توجه به مسائل اساسی باز بمانند، پرهیز کنند.

فرایند تحلیل مالی باید منجر به تشخیص سریع

شرکت های مسئله دار شده و بیشترین تلاش برای

بررسی این مشکلات اختصاص یابد. در به کارگیری

کارکنان، مهارتها باید متناسب با پیچیدگی وظایف

بوده و نیروهای جدید بتوانند تحت نظارت کارکنان

ارشد، شرکت های کارآمد را شناسایی کنند.

۴. فرآیند تحلیل مالی

این فرایند شامل تحلیل اسناد درآمدی و

بازرسی های حین کار می شود.

تحلیل اسناد و مدارک درآمدها

ابزار اولیه تحلیل سلامت مالی یک بیمه گر،

بازدید اجباری و بررسی سایر درآمدهای شرکت

است. این بازدیدها شامل ترازنامه ها، حساب های

عملیاتی، حساب های درآمدی، حساب های سود و زیان،

گزارش جزء به جزء سپرده های فنی، دارائی های

اعلام شده و ارزش آنها و نرخ های حد توانگری و

موارد دیگر می شود. باید قوانین مدونی برای نظارت

بر حصول درآمدها و ارزیابی آنها موجود باشد تا

کنترل جامع و موثری روی آنها انجام گیرد. درآمدها باید جزء به جزء مشخص شوند زیرا تحلیل مالی برای بررسی جنبه های مختلف نیازمند محاسبه نرخ های متفاوت است. زمان بندی نیز اهمیت بسیار دارد چون موقعیت مالی بیمه گر به سرعت ناپایدار می شود. تحلیل مناسب و پاسخ سریع می تواند از ناپایداری مالی بیشتر بیمه گر جلوگیری کند. واحدهای نظارتی کشورهای در حال توسعه در رابطه با زمان بندی و ارزیابی درآمد ها، مشکلاتی دارند که بیشتر به فقدان منابع انسانی آموزش دیده ویژه برمی گردد. به هر حال، امروز با فرایند فن آوری اطلاعاتی و اتوماسیون می توان عامل زمان بندی را مدیریت کرد.

۵. بازرسی های شرکتی

در اغلب کشورها، مسئولان نظارتی مجاز به بازرسی های حین کار بیمه گران می باشند. با این روش ارزشمند آنها می توانند اطلاعات دریافتی را تصحیح کرده، اطلاعات به روز شده و جدید را از بیمه گر دریافت کنند. این بازرسی ها می تواند به صورت دوره ای و بدون اعلام قبلی انجام گیرد.

بازرسان با دسترسی به مدارک مورد نیازی که در اختیار مسئولان بالاتر از خود است، می توانند کارشان را دقیقتر انجام دهند. بازرسی ها می توانند شامل کلیه موارد بوده یا فقط عملیات خاصی را هدف قرار دهند. یافته ها و نتایج حاصل از این بررسی ها که گزارش آن ها برای مقام ارشد نظارتی ارسال

می شود، معمولاً قابل اطمینان هستند. در بسیاری از کشورها بعد از بررسی و مذاکره مسئولان نظارتی با شرکت های مذکور، گزارش تهیه شده جهت شفاف سازی و اهداف اطلاعاتی در اختیار عموم قرار می گیرد. البته این بررسی ها باید با برنامه ریزی دقیق قبلی انجام گیرد. نقاط ضعف شرکت ها باید قبل از انجام بررسی های حین کار مشخص شوند، بازرسان باید بدانند که در جستجوی چه چیزی هستند، چه در زمینه بررسی مدارک و چه مسائل مدیریتی. همچنین باید قبل از انجام بازرسی مسئله زمان بندی و بودجه را در نظر داشته باشند. بازرسان هنگام بازرسی از شرکت نباید وقت خود را صرف مسائل پیش پا افتاده یا بسیار پیچیده مانند سپرده ها و برنامه های اکتایی کنند. در جریان یک تحلیل مالی، تحلیل اسناد و مدارک و بازرسی باید باهم ترکیب شوند تا تبادل اطلاعات و توانایی تحقیقات افزایش یابد.

۶. تأمین مالی واحد نظارتی

یک واحد نظارتی باید منابع مالی ثابت و مطمئن داشته باشد تا بتواند استقلال و اثربخشی خود را حفظ کند. این منابع باید با حجم فعالیت های صنعت مطابق و به سادگی قابل تعدیل باشد و در نتیجه به بیمه و مسئولیت های جدید منجر شود. این منابع عبارتند از: منابع مالیاتی دولتی (درآمدهای عمری)، مالیات حق بیمه یا حق نظارت، کمک های دوجانبه و چند جانبه و در برخی موارد بودجه بانک مرکزی.

ب - توسعه منابع انسانی

توفیق واحد نظارتی بستگی به منابع انسانی مجرب دارد. برای ایجاد یک واحد نظارتی یا تقویت آن مهم ترین مسئله تأمین نیروی انسانی است. باید نیروهایی استخدام شوند که توانایی های لازم و به ویژه دانش بیمه ای داشته باشند و معیارهای مشخصی متناسب با تخصص و تجربه مورد نیاز برای شغل مورد نظر تعیین شود.

برای مثال، یک بازرس باید بتواند به طور مستقل کار کند و شخصیت محکمی داشته باشد، اما کار در بخش های ستادی نیاز به توانایی کار گروهی دارد. همچنین نیروهای نظارتی باید افرادی شریف و درستکار باشند.

آموزش های مستمر و همزمان برای نیروهای کلیدی بخش نظارتی ضروری است. کارکنان باید توانایی خود را هم سطح یا بالاتر از سطح مراکز آموزشی بخش خصوصی صنعت حفظ کنند.

حقوق و مزایای کارکنان باید در حدی باشد که رضایت آنها جلب شود و بخش خصوصی را به بخش دولتی ترجیح ندهند. پیشنهاد می شود برنامه های آموزش اجباری برای کارکنان در صورت موفقیت در دوره مذکور با هزینه واحد استخدام کننده یا دولت انجام گیرد و در صورت عدم موفقیت هزینه دوره به عهده مستخدم باشد.

۱- روش های آموزش

آموزش نیروی انسانی در نهاد نظارتی باید با

روش آموزش صنعت بیمه متفاوت باشد. برنامه پیشنهادی نهادهای بیمه ای کشورهای در حال توسعه یا کشورهای پیشرفته که به صنعت بیمه ارائه شده، اهمیت ویژه ای برای آموزش کارکنان واحد نظارتی به ویژه برای کارکنان رده پائین، قائل شده است. زیرا باید اصول اساسی بیمه ای، فعالیت بازار بیمه و وظایف اداری را بیاموزند. با این حال در بسیاری از اوقات این گونه آموزش های ویژه ارائه نمی شود و یک دلیل آن تعداد اندک متخصصین می باشد که معمولا از ۳۰ نفر تجاوز نمی کند.

مراکز آموزشی معتبر در این زمینه در جهان، به جز در ایالات متحده، بسیار محدود هستند. هزینه شرکت در این برنامه های آموزشی برای تعدادی از کشورهای در حال توسعه سنگین است، ولی با توجه به تعداد محدود این نیروها و ضرورت دستیابی به موازن اقتصادی مورد نظر توصیه می شود این کشورها با همکاری در سطح منطقه ای یا فرا منطقه ای امکان استفاده از آموزش های مذکور را فراهم آورند.

برنامه های آموزشی باید جنبه های تئوری و عملی را نیز در نظر بگیرد، سمینارهای برپا شده در سطح فرا منطقه ای تأثیر مهمی بر افزایش دانش تئوری گذاشته است، اولین سمینار در مورد دلایل نظارت بر بیمه بر موارد خاصی از قبیل سپرده ها یا رشته های خاص کاری مانند اتومبیل از دیدگاه نظارتی تأکید داشته است.

۲- آموزش های ضمن خدمت

ارائه آموزش های ضمن خدمت و سیستماتیک بسیار مشکل است. اخیرا واحد نظارتی در بسیاری از کشورهای در حال توسعه با الگوبرداری از نحوه عمل همتایان خود در کشورهای پیشرفته به این مهم می پردازند. اما هیچ کدام از این واحدها اقدام به تربیب نیروهای متخصص در این زمینه نکرده اند. جدا کردن این آموزش ها و ایجاد مراکز آموزشی جدید بسیار مفید است. با این وجود، این کار نیاز به زمان طولانی و پامردی کشور میزبان دارد. در صورتی که شرایط بازار کشور میزبان با کشورهای آموزش دهنده بسیار متفاوت باشد، دانش حاصله ممکن است جوابگوی مسائل روزمره کاری دانش آموختگان نباشد. از طرفی هزینه های مسافرت و اسکان نیز قابل ملاحظه می باشند.

دانش آموختگانی که موفق به اخذ مدرک بیمه ای در سیمینارهای منطقه ای، فراگیری های موقتی و غیره شده و تجربه کافی حرفه ای کسب کرده باشند، باید این تجربه ها را با روش های آموزشی کم هزینه و مناسب به همکاران خود منتقل کنند. به علاوه می توان با تربیت مربی، آموزش از راه دور و تبادل تجربیات با دیگر نظارت کنندگان، دانش آموختگان را در این امر یاری داد.

ج - همکاری های بین نظارت کنندگان

ماهیت بین المللی بیمه ایجاب می کند که نظارت کنندگان با همتایان خود در دیگر کشورها

ارتباط تنگاتنگ داشته باشند. پیچیدگی فزاینده بیمه و ساختارهای عملیاتی آن ارزیابی وجهه امنیتی بیمه گران بین المللی را مشکل تر کرده است. جهت جمع آوری اطلاعات کامل تر در مورد امنیت تعهدات موجود در بیش از یک کشور، به تبادل نظر بیشتر میان نهادهای نظارتی نیاز می باشد.

فربیکاری نیز دغدغه ای جدی است و در صورت ایجاد این موارد در سطح بین المللی فقط از طریق همکاری بین ناظران می توان با آنها برخورد کرد. برای این کار استفاده از مکالمات رسمی و غیررسمی یا شبکه اینترنت ارجحیت دارد. با این حال در این کشورها هنوز امکان دسترسی به اطلاعات طبق شرایط بازارهای بین المللی وجود ندارد.

یکی از حوزه هایی که در آن همکاری بین المللی بین نهادهای نظارتی می تواند توسعه یابد، هماهنگی قوانین، مقررات و عملیات بیمه ای است. برای داشتن بازارهای داخلی و بین المللی کارآمد تر حرکت به سمت استانداردسازی عملیات بیمه ای امری ضروری می باشد.

حوزه دیگری که می تواند باعث توازن همکاری های بین المللی بین نهادهای نظارتی گردد حوزه آموزش است. انجمن ها و نشست هایی با هدف تبادل اطلاعات در امر نظارت ایجاد شده اند که برای مثال می توان به انجمن بین المللی ناظران بیمه ای که اعضای آن مرکب از ناظران کشورهای پیشرفته، در حال توسعه و در حال گذار می باشند، اشاره نمود.

در سطح منطقه ای نیز می توان به انجمن نهادهای نظارتی آفریقا تحت نظر متخصصین سازمان بیمه آفریقا، انجمن اعضای بیمه ای آ. سه. آن و انجمن ناظران بیمه ای حوزه کارآئیپ اشاره نمود. کشورهای امریکای لاتین نیز انجمن جدیدی تأسیس کرده اند و انجمن نهادهای بیمه ای کشورهای در حال توسعه زیر نظر کنگره بیمه کشورهای جهان سوم تأسیس گردیده است.

واژگان کلیدی:

آزادسازی بازرهای بیمه، نظارت مؤثر، نهادهای نظارتی.

ثبات سیستم مالی، مسئولان نظارتی

منبع:

Distr. General, unctad/SDD/ins/10

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی